

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze bakalářské práce

Komparace demografického vývoje v Ústeckém kraji s celorepublikovými tendencemi

Kateřina Andrllová

© 2015 ČZU v Praze

Komparace demografického vývoje v Ústeckém kraji s celorepublikovými tendencemi

---

Souhrn

Bakalářská práce analyzuje dosavadní demografický vývoj obyvatelstva Ústeckého kraje v letech 1993 – 2013. Primárním úkolem bylo provést rozbor základních demografických ukazatelů, tj. struktury obyvatel, úmrtnosti, porodnosti, dále pak sňatečnosti, rozvodovosti. Následným krokem bylo srovnání demografického vývoje České republiky jako celku s již zmíněným vývojem Ústeckého kraje. Po této komparaci byly vybrány některé z demografických ukazatelů a následně byla provedena krátkodobá prognóza jejich budoucího vývoje.

V závěru bakalářské práce jsou uvedeny návrhy a doporučení pro Ústecký kraj, které by vedly ke zlepšení demografické situace a tím i k regionálnímu rozvoji.

Klíčová slova: demografie, populační vývoj, migrace, porodnost, trendy, úmrtnost, struktura obyvatelstva, index stáří, časové řady, předpověď

Úvod a cíl práce

Podstatou celé bakalářské práce je analýza demografického vývoje obyvatelstva Ústeckého kraje v letech 1993 – 2013 a jejich následná komparace se situací v České republice. Práce bude obsahovat popis a zhodnocení struktury obyvatelstva dle produktivního věku a dle indexu stáří. Práce dále obsahuje popis a zhodnocení významných ukazatelů charakterizující přirozený pohyb populace, a to porodnost, úmrtnost a ukazatele charakterizující sociální pohyb obyvatelstva, tj. sňatečnost a rozvodovost. Cílem bakalářské práce je popsat vývoj jednotlivých ukazatelů v Ústeckém kraji a porovnat je s celkovým republikovým vývojem. Cílem bylo zároveň nastínit budoucí prognózu vybraných ukazatelů, a to sice do roku 2014.

Metodika

Před samotným vypracováním této bakalářské práce byly prostudovány publikace na téma demografie. Následně bylo přistoupeno k vypracování vlastní analýzy demografického vývoje v Ústeckém kraji. Pro tuto analýzu byla zpracována veřejně dostupná data Českého statistického úřadu. Statistické údaje za období 1993 – 2013 byly zpracovány analýzou časových řad a pro srovnání s vývojem v České republice bylo použito jednoduchých srovnávacích analýz. Pro nastínění budoucího vývoje vybraných ukazatelů bylo použito prognózování časových řad a průměrného koeficientu růstu.

Struktura obyvatelstva dle produktivního věku

Z provedené analýzy je patrný vzestup počtu seniorů ve věku 64 a více a v posledních dvou letech je patrné převýšení první věkové kategorie do 14 let touto věkovou skupinou. V případě Ústeckého kraje lze konstatovat stárnutí obyvatelstva, a to v roce 2012 a 2013.

Vývoj porodnosti

Porodnost v Ústeckém kraji od roku 1993 až do roku 2013 vykazuje klesající tendence. V roce 1993 byla shledána nejvyšší hodnota sledované časové řady, a to 10 491 narozených dětí. V budoucích letech lze nadále předpokládat pokles porodnosti v kraji, na což má vliv zvláště nízká úroveň pronatalitní politiky státu i ekonomické příčiny. Důsledky ekonomické situace obyvatelstva se negativně projevují i na sociálních faktorech. Pokles porodnosti dále ovlivňuje obava o budoucí finanční zajištění členů rodiny související s nestabilitou zaměstnanosti v kraji.

Vývoj úmrtnosti

Úmrtnost, vyjádřena hrubou mírou úmrtnosti, se v roce 2013 pohybovala na 11,23‰. Tato hodnota, jakož i hodnoty tomuto roku předcházející, převyšují

celorepublikové hodnoty. Její vývoj je téměř stálý a je ovlivněn nekvalitním stylem života obyvatel a narušeným životním prostředím.

Vývoj sňatečnosti

Sňatečnost v Ústeckém kraji výrazně klesá. Od roku 1993 se počty sňatků snižují až do roku 2013, kdy s počtem 3 161 uzavřených sňatků dosáhly historicky nízké úrovně. Svým vývojem kopíruje vývoj sňatečnosti v celé republice. Lze očekávat, že trend poklesu sňatečnosti bude i v budoucnu pokračovat.

Vývoj rozvodovosti

Klesající rozvodovost je výrazně ovlivněna dlouhodobě nízkou sňatečností. V roce 2013 byl Ústecký kraj v mezikrajovém srovnání na osmé nejnižší pozici, zatím co za rok 2012 byla třetí nejvyšší.

Vývoj počtu obyvatel a přirozený přírůstek

Celkový pokles počtu obyvatel Ústeckého kraje v roce 2013 oproti roku 2012 byl ovlivněn jak záporným výsledkem přirozeného přírůstku obyvatel, tj. počet zemřelých převýšil počet narozených o 1 217 osob, tak záporným saldem migrace. Z kraje se vystěhovalo o 427 osob více, než se do kraje přistěhovalo.

Návrhy a doporučení

Demografický rozvoj České republiky závisí na budování příznivých podmínek pro rodiny, zvyšujícím se podílu bytové výstavby, perspektivy rozšiřování pracovních pozic a zkvalitnění životního prostředí. V Ústeckém kraji by bylo vhodné preferovat spíše formu aktivní pomoci než výraznou pronatalitní politiku. Aktivní pomoc ze strany států by bylo vhodné realizovat ve více rovinách rodinné politiky. Její zásahy by se měly orientovat na veřejné oblasti života společnosti, zaměřit se na vytváření příznivých socioekonomických podmínek či se zaměřit na podporu přirozené funkce rodiny. Tyto zásahy by měly být realizovány nejen za podpory

na úrovni státu, ale především na úrovni regionální. Zvýšení kvality života a životní úrovně obyvatel v Ústeckém kraji by mělo mít vliv na zmírnění odlivu obyvatelstva do lépe prosperujících oblastí.

Závěr

Téměř každý z popsaných demografických ukazatelů vztahující se k Ústeckému kraji, kopíruje demografický vývoj v České republice. Kvalita života v celém kraji je ovlivněna nepříznivým životním prostředím, nízkou vzdělaností a stále se zvyšující nezaměstnaností. Na populační vývoj kraje významně působí různé aspekty, mezi něž se řadí ekonomické, sociální či politické. Zlepšení ekonomické situace Ústeckého kraje by umožnilo obyvatelům s vyšším vzděláním nalézt uplatnění v rámci kraje, a to by zmírnilo jejich odliv do jiných částí České republiky či do zahraničí.

Seznam literatury

BRDEK, M., JÍROVÁ, H., KREBS, V.: Trendy v Evropské sociální politice. Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. Praha: ASPI Publishing s.r.o., 2002. 252 s. ISBN 80-86395-25-1.

HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J.: Statistika pro ekonomy, Praha: Professional Publishing, 2004. 415 s. ISBN 80-86419-59-2

KALIBOVÁ, K.: Úvod do demografie. Praha: Karolinum, 2001. 52s. ISBN 80-246-0222-9

KOSCHIN, F.: Demografie poprvé. Praha: Oeconomica, 2005. 122 s. ISBN 80-24508-59-1

PAVLÍK, Z.: Základy demografie. Praha: Academia, 1986. 732 s. ISBN 21-075-86